

Л. Кукоба,
наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ,
канд. іст. Наук

ЄВРОПА ТА УКРАЇНА БЕЗ США: НОВИЙ ШЛЯХ ДО ВЛАСНОЇ БЕЗПЕКИ

Опубліковано: Кукоба Л. Європа та Україна без США: новий шлях до власної безпеки // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2025. Випуск 06 (154). С. 46-63.

Останні події, пов'язані з війною в Україні, пошуками можливостей досягнення миру та зміною зовнішньополітичного курсу адміністрації президента США Дональда Трампа змусили Європу шукати нові шляхи забезпечення своєї обороноздатності та посилювати вже існуючі заходи безпеки. Крім того, Європа чітко заявляє про себе як невід'ємного учасника переговорного процесу щодо України і продовжує надавати допомогу Україні, а без підтримки США це може стати серйозним викликом. Тому варто розглянути останні саміти європейських країн та Європейського Союзу, основні рішення, особливо щодо України, нагальні проблеми та оцінки експертів щодо можливостей Європи без допомоги США.

17 лютого 2025 р. у Парижі відбувся екстрений саміт більшості лідерів європейських країн. Він був ініційований президентом Франції Еммануелем Макроном після того, як спеціальний посланник президента США Дональда Трампа по Україні Кіт Келлог здивував Європу, заявивши, що вона не матиме місця за столом переговорів про припинення російсько-української війни ([eurointegration](#)). До Парижа прибули президент Європейської Ради Антоніу Кошта, президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн, генсек НАТО Марк Рютте, прем'єр-міністри Данії, Іспанії та Польщі Метте Фредеріксен, Педро Санчес та Дональд Туск, а також канцлер Німеччини Олаф Шольц. До учасників саміту долучилися голова уряду Великої Британії Кір Стармер, прем'єр Нідерландів Дік Схоф та італійська прем'єрка Джорджія Мелоні ([espresso.tv](#)).

Більшість лідерів, які зібралися в Парижі 17 лютого, повторили попередні обіцянки продовжувати політичну, військову та фінансову підтримку Києва і наполягали, що угоди щодо України не мають укладатися за їхніми спинами. Водночас, як зазначається, лідери Франції, Німеччини, Данії, Нідерландів, Іспанії, Великобританії, Польщі та Італії, а також високопосадовці ЄС і НАТО далекі від одностайності щодо того, які саме гарантії безпеки Європа може запропонувати Україні ([dw.com](#)).

Про жодні рішення за підсумками саміту офіційно не оголошувалось, спільної заяви лідери країн також не оприлюднили. Хоча після заходу учасники дали свої коментарі пресі. Наприклад, Дональд Туск сказав, що жодних «обов'язкових рішень» на саміті ухвалено не було. За його словами, всі

учасники зустрічі мали «схожі погляди» на всі ключові питання. Він не уточнив, про які ключові питання йдеться (zbruc.eu).

Генеральний секретар НАТО Марк Рютте заявив, що Європа готова взяти на себе ініціативу щодо надання гарантій безпеки Україні. «Європа готова і хоче зробити крок вперед, взяти на себе ініціативу в наданні гарантій безпеки для України», – сказав Рютте, підкресливши, що це саме те, що він виніс за підсумками цієї зустрічі на запрошення Макрона (espreso.tv).

Олаф Шольц повідомив, що він вітає мирні переговори, ініційовані президентом США Дональдом Трампом. Водночас він застеріг Білий дім від «мирного диктату» Україні. Німецький канцлер запевнив, що Україна може покластися на європейців, і говорив про «необхідну, важливу, неформальну співпрацю в складній для нас ситуації». Шольц заявив також, що у питанні гарантування безпеки та досягнення миру в Україні не повинно бути «жодного поділу відповідальності між Європою та США» (zbruc.eu).

Прем'єр Британії Кір Стармер сказав, що «на кону стоїть не лише майбутнє України, це екзистенційне питання для Європи в цілому. Тільки тривалий мир в Україні, який гарантуватиме її суверенітет, утримає Путіна від подальшої агресії». Після зустрічі з європейськими лідерами для екстрених переговорів про війну Стармер закликав США надати «захист», щоб стримати Росію від повторного нападу на Україну. Він додав, що коментарі Трампа про те, щоб Європа посилилася, «не повинні бути несподіванкою». «Європейцям доведеться активізуватись як щодо витрат, так і можливостей, які ми надаємо Україні» (espreso.tv). Стармер наполягав на тому, що будь-які гарантії, запропоновані Україні, повинні включати захист США, оскільки, за його словами, це «єдиний спосіб» ефективно стримувати Росію від майбутніх атак. На його погляд, ключовим питанням є збереження принципу миру через силу, переконавшись, що Україна займає найсильнішу позицію. Він різко застерігає від думки, що початок мирних переговорів може призвести до зменшення підтримки України. «Нам потрібно нарощувати це» – сказав він, додаючи, що це єдиний спосіб забезпечити «довговічний, міцний і справедливий договір, який забезпечить суверенітет України» (espreso.tv).

На цьому саміті також підіймалось питання щодо розгортання у майбутньому миротворчих військ в Україні. Канцлер Німеччини Олаф Шольц дав зрозуміти, що вважає цю дискусію передчасною. «Скажу відверто: люди говорять про можливі варіанти результатів перемовин через голову України, про результат мирних переговорів, яких не було, на які Україна не давала згоди, і не сіла за стіл переговорів. Отже, це недоречна дискусія у недоречний час і на недоречну тему. Ми ще не в точці наближення миру, а у розпалі війни, яку жорстоко веде Росія». Це висловлювання, як здалося спостерігачам, контрастувало з думкою прем'єр-міністра Великобританії Кіра Стармера, який повідомив, що готовий розглянути можливість відрядження британських військ в Україну в певний момент (dw.com).

Данська прем'єрка Фредеріксен зазначила, що її країна відкрита для «багатьох речей», але ці «багато речей» мають бути спочатку прояснені. Тим часом прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск сказав, що немає жодних планів

щодо розміщення польських миротворчих сил на території України. Один із чиновників ЄС, намагаючись згладити протиріччя, що окреслилися, так оцінив настрої на паризькій зустрічі: «Ми готові надати гарантії безпеки (Україні – Ред.), але умови обговорюватимуться з кожною стороною залежно від рівня американської підтримки» (dw.com).

Ульріке Франке, наукова співробітниця Європейської ради з міжнародних відносин пояснила, що Європа може використати ситуацію, що склалася, щоб домогтися більшого впливу. «Механізм здійснення впливу насправді полягає в тому, що саме європейцям буде доручено забезпечити виконання будь-якої угоди (щодо України – Ред.), – вважає вона. – Саме так європейцям, зрештою, доведеться зайняти місце за столом переговорів, тому що, якщо їх попросять забезпечити реалізацію будь-якої угоди, їм доведеться брати в цьому участь». Зі свого боку, політичний аналітик П'єр Арош припустив, що обговорення питання про миротворців, найімовірніше, означатиме крутий перелом, а «першопрохідцями виступлять Великобританія і Франція» (dw.com).

Тож, як бачимо, саміт у Парижі продемонстрував єдність європейських країн у підтримці України та готовність надати гарантії безпеки, а також прагнення заявити про права на участь у переговорному процесі щодо миру в Україні.

2 березня 2025 р. у Лондоні відбувся наступний екстрений саміт щодо війни в Україні, де лідери ключових країн обговорювали подальші кроки щодо зміцнення обороноздатності Києва за умов нового політичного курсу США. На зустрічі були присутні представники Великої Британії, України, Італії, Франції, Німеччини, Іспанії, Польщі, Чехії, Швеції, Канади, Туреччини, Фінляндії, Норвегії, Данії, Нідерландів і Румунії. До них також приєдналися генеральний секретар НАТО Марк Рютте та президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн (tsn.ua).

Головною метою саміту, на якому в Лондоні зібралися європейські лідери, а також президент України Володимир Зеленський, було опрацювати «план, як зупинити війну», заявив господар зустрічі, британський прем'єр Кір Стармер. Цей план з чотирьох кроків, за його словами, згодом обговорять і зі Сполученими Штатами, а потім його «втілюватимуть разом» (bbc.com).

Було досягнуто чотири основні домовленості: продовження військової допомоги Україні до завершення війни, а також посилення санкційного та економічного тиску на Росію; гарантії суверенітету – будь-яка мирна угода має забезпечити безпеку України, а сама Україна повинна брати участь у всіх мирних переговорах; стримування Росії – у разі підписання мирної угоди європейські лідери зобов'язуються вжити заходів, які унеможливлять нову агресію з боку РФ; створення міжнародної «коаліції охочих» – союзники сформулюють об'єднання країн, які гарантуватимуть довгострокову безпеку та мир в Україні. Але це ще не все. Франція та Велика Британія запропонували ідею «обмеженого перемир'я» у російсько-українській війні між Україною та РФ терміном на один місяць. Воно не передбачає повної зупинки бойових дій, а лише припинення обстрілів на морі, у повітрі та в енергетичному секторі (ukrinform).

Кір Стармер наголосив на тому, що Лондон відіграватиме провідну роль в «коаліції охочих» для забезпечення ефективності будь-якої мирної угоди. Він анонсував участь Європи в мирному процесі, включно з миротворцями на території України. «Ми будемо продовжувати розвивати коаліцію охочих захистити [мирну] угоду в Україні та гарантувати мир. Не кожна країна зможе зробити свій внесок, але це не означає, що ми сидітимемо склавши руки. Велика Британія готова разом з іншими підтримати це [домовленості] чоботами на землі й літаками в небі», – заявив Стармер (babel.ua).

Політик також анонсував виділення Україні £1,6 мільярда на зенітні ракети на додаток до оголошеної раніше суми у £2,2 мільярда. Очікується, що це дозволить Києву придбати понад 5 тисяч зенітних ракет, вироблених у місті Белфаст, а також створити нові робочі місця в межах оборонного сектора. «Це буде життєво необхідно для захисту критичної інфраструктури й зміцнить Україну в забезпеченні миру, коли він настане, – тому що ми повинні вчитися на помилках минулого. Ми не можемо прийняти слабку угоду на кшталт Мінських домовленостей, які Росія може легко порушити», – сказав Стармер (babel.ua).

Олаф Шольц зазначив, що армія України також повинна залишатися великою і в мирний час – набагато більшою, ніж це може дозволити економічний потенціал України. Забезпечення функціонування такої великої української армії «протягом багатьох років і десятиліть», за його словами, є одним із завдань європейських партнерів України, а також для міжнародних і трансатлантичних партнерів. Шольц також зазначив, що це вимагатиме зусиль, до яких багато хто ще не достатньо готовий. Адже, за словами німецького канцлера, навіть після закінчення війни фінансування безпеки України буде викликом для бюджету Євросоюзу та для бюджетів багатьох країн-членів блоку та партнерів в Європі і у світі (glavcom.ua).

Марк Рютте після саміту у Лондоні заявив, що Європа активізується, щоб допомогти Україні з гарантіями безпеки. «Це була дуже хороша зустріч, тому що ви бачите, що європейські країни активізуються, насамперед, щоб забезпечити Україні все необхідне для того, щоб вести боротьбу стільки, скільки вона ще мусить», – сказав Рютте. Він додав, що європейські країни активізуються, щоб допомогти Україні з гарантіями безпеки. «Ми також бачимо, що європейські країни дійсно активізуються, щоб допомогти з гарантіями безпеки на той момент, коли буде укладена мирна угода. Очевидно, що угоди ще немає, припинення вогню ще немає, але ми повинні підготуватися до цього моменту і переконатися, що європейські країни готові допомогти з гарантіями безпеки», – підкреслив генсек НАТО (glavcom.ua).

На саміті був і міністр закордонних справ Туреччини Гакан Фідан. Він запропонував Туреччину як майданчик для мирних переговорів між Україною та Росією. Попередня спроба домовитися про мир в Туреччині у перші місяці від вторгнення України завершилася безрезультатно. Варто пам'ятати, що Туреччина має другу за чисельністю армію в НАТО, хоч і не є членом Євросоюзу (bbc.com).

Перший коментар після саміту надала президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляен. Вона наголосила, що Європі необхідно перетворити

Україну на «сталевого дикобраза», непридатного для поглинання потенційними загарбниками. Зокрема, вона сказала те саме, що і колишній прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон: «Ми повинні терміново переозброїти Європу». Вона заявила, що лідери провели «гарне і відверте обговорення», під час якого обговорили, яких заходів необхідно вжити, щоб поставити Україну в позицію сили. Крім того, фон дер Ляєн підкреслила, що Україні необхідні «всеосяжні гарантії безпеки», а Європі – збільшити інвестиції в оборону на тривалий термін, оскільки це безпосередньо стосується питання безпеки Європейського Союзу. «Ми живемо в складній геостратегічній обстановці, і нам потрібно бути готовими до найгіршого, а значить, нарощувати оборону», – зазначила вона (unian.ua).

Прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск назвав саміт лідерів європейських країн у Лондоні історичним і додав, що він відбувся у час великого виклику для всієї Європи, а не лише для ЄС та України. «Європа прокинулася. ЄС, Україна, Великобританія, Норвегія, Туреччина – всі в один голос говорять про допомогу Україні, необхідність тісної трансатлантичної співпраці та зміцнення східного кордону», – зазначив Туск (glavcom.ua).

Керівник Центру громадської аналітики «Вежа», голова Благодійного фонду «Нова дорога» Валерій Ключок висловив наступну думку: «Я вважаю, що цей саміт не стосувався виключно України. Його головною темою була європейська безпека, але без України це питання розглядати неможливо. Розглядати ситуацію тільки через призму України – неправильно. Як на мене, кінцевим бенефіціаром скандалу в Овальному кабінеті є саме Європа. Тому що зараз Європа має шанс увійти до переговорного процесу. До цього Сполучені Штати ні у що Європу не ставили, але тепер вони виконали роль переконливого партнера, який впливає на Україну щодо необхідності дотримання «плану Трампа»» (glavred.net).

Колишній перший заступник Міністра оборони України Леонід Поляков наголосив, що з проведеної зустрічі в Лондоні можна зробити декілька важливих висновків. По-перше, це те, що Європа дійсно нарешті починає повертатись обличчям до питання власної безпеки і оборони та готова посилити свою підтримку України. «Європейським лідерам стало зрозуміло, що якщо не надати Україні негайну якомога більшу підтримку, то це може призвести до суттєвих несприятливих процесів і для неї самої. Особливо в умовах, якщо Іран та Північна Корея продовжать підтримку Росії, а підтримка Сполучених Штатів буде зменшуватися». При цьому він відмічає, що два питання в даному аспекті поки залишаються відкритими. Перше – це в якій мірі це розуміння європейців трансформується в їх ефективні дії. Друге питання – як швидко відбуватиметься ця трансформація. «В режимі напівмирного, напіввоєнного часу, яким живе Європа, швидко поміняти психологію європейців, почати швидко розвивати оборонну промисловість – досить непросто. Але треба це робити. Треба якнайшвидше переводити її в форс-мажорний режим, інакше може бути пізно», – вважає Леонід Поляков (rfi.fr).

Другий висновок з лондонського саміту полягає в тому, що Велика Британія не тільки починає активно включатись в європейські безпекові та оборонні ініціативи, але й буде відігравати в них одну з провідних ролей (rfi.fr).

І третім висновком є те, що попри непрості відносини з Вашингтоном, європейські країни досі вважають, що Сполучені Штати мають бути частиною їх ініціатив як з забезпечення власної безпеки, так і підтримки України. Тому повного розриву трансатлантичних відносин, принаймні з боку Європи, найближчим часом очікувати не варто. Навпаки, європейські лідери використовуватимуть всі наявні в них можливості для пошуку точок дотику з адміністрацією Дональда Трампа (rfi.fr).

З усім тим, експерти переконані, що до реальних мирних переговорів ще далеко і що європейські лідери наразі зайняті в першу чергу питанням озброєння України та одночасним посиленням тиску на Росію.

Політолог Володимир Фесенко наголосив на тому, що до безпекового саміту були залучені не тільки країни Європейського Союзу. «Коли ми говоримо про Європу, часто автоматично маємо на увазі Європейський Союз. Однак зустріч, що проходить сьогодні в Лондоні, не випадкова – Велика Британія більше не є членом ЄС... роль НАТО сьогодні дещо відійшла на другий план. Проте окремі країни НАТО, такі як Велика Британія і Норвегія, залишаються активними партнерами України» (uatv.ua). Олександр Леонов, виконавчий директор Центру прикладних політичних досліджень «Пента», оцінив важливість того, що британський ВПК буде працювати на підтримку України в довгостроковій перспективі. «Це позитивний сигнал. Велика Британія демонструє стабільну підтримку України незалежно від політичної ситуації, що є стратегічно важливим фактором», – акцентує політолог (ukrinform).

Крім того, він додав, що саміт в Лондоні став точкою відліку нових форм більш інтенсивної та відповідальної взаємодії між європейськими країнами на українському напрямку. «Оголошення Стармером «коаліції доброї волі», серцевиною якої є британсько-французька співпраця щодо потенційного розміщення сил безпеки на території України, може бути свідченням формування нового воєнно-політичного блоку в Європі. Однак, актуальним залишається питання наповнення цієї безпекової коаліції реальними військовими кроками у бік підтримки України, не лише фінансами та дипломатією. Власне, перші новини обнадіюють: Британія готова закрити небо над Україною (ukrinform).

Підкреслюється також не тільки саміт у Лондоні, а й рішення, ухвалені Великою Британією напередодні. Вони стосуються значного збільшення фінансової та військової підтримки України. Це можна вважати прологом до аналогічних рішень з боку інших держав і самого Європейського Союзу. Однак у ЄС існує процедурна проблема: лідери таких країн, як Угорщина та Словаччина, можуть блокувати спільні рішення. Саме для подолання таких викликів і скликаються саміти, подібні до лондонського чи попереднього в Парижі, ініційованого президентом Макроном (uatv.ua).

Михайло Самусь, директор платформи New Geopolitics Research Network зазначив, що попри те, що саміт у Лондоні був неформальним, консультативним,

тобто не передбачав ухвалення рішень, його значення складно переоцінити. Головний сигнал, який надіслали лідери ЄС, – це готовність рухатися до посилення власних оборонних ініціатив і зміцнення стратегічної автономії. «Про це свідчить і заява президента Франції Еммануеля Макрона, який після зустрічі натякнув про можливість розміщення французької ядерної зброї на території інших європейських країн. Це означає, що Франція, спільно з Великою Британією, поступово бере на себе ініціативу у формуванні європейської політики стримування. Очікується, що до цього процесу приєднається й Німеччина, щойно завершаться внутрішньополітичні процеси, пов'язані з формуванням нового уряду», – каже експерт... «Європа готується до більшої самостійності, перестає покладатися виключно на США» ([ukrinform](#)).

Тож саміт європейських країн у Лондоні вчергове підтвердив їх подальшу підтримку України та оголосив формування «коаліції охочих» для гарантування сталого миру та безпеки. Цю коаліцію розглядають як новий воєнно-політичний блок Європи, на лідерство в якому претендує Великобританія. Сама ж Європа нарешті переходить до активної ролі у глобальній безпековій архітектурі. Якщо раніше ключові переговори велися між США та Росією, а Україну й Європу ставили перед фактом, то тепер ситуація змінюється.

Майже одразу після лондонського саміту 4 березня на брифінгу президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн презентувала програму переозброєння Європи (Rearm Europe), покликану збільшити безпеку і стійкість континенту.

План має п'ять кроків. Перша частина – це розв'язати питання фінансування оборони на національному рівні. Держави-члени готові інвестувати більше у власну безпеку, тож Єврокомісія хоче допомогти їм з цим. Якщо держави підвищать витрати на оборону в середньому на 1,5 % ВВП, це може створити фіскальний простір у 650 млрд євро за чотири роки. Друга пропозиція – новий інструмент. Це надання до 150 млн євро позики країнам-членам на оборонні інвестиції. За словами Урсули фон дер Ляєн, це про те, щоб витрачати краще і робити це спільно. Йдеться про такі галузі, як протиповітряна і ракетна оборона, артилерійські системи, ракети і боєприпаси, дрони і антидронові системи, але також інші потреби, від кібербезпеки до військової мобільності. Це допоможе державам-членам купувати разом, і з цим обладнанням держави зможуть масштабно активізувати їхню підтримку Україні, сказала вона, додавши, що йдеться про негайні військові постачання Україні. Третій пункт – використання сили бюджету ЄС. Президентка ЄК заявила, що держави-члени отримають додаткові можливості та стимули. Четвертий і п'ятий пункти стосуються мобілізації приватного капіталу, зокрема через Європейський інвестиційний банк. За словам Урсули фон дер Ляєн, програма може зібрати 800 млрд євро на оборону для посилення Європи ([lb.ua](#)).

Після саміту лідерів європейських країн у Лондоні вже 6 березня 2025 р. відбувся екстрений безпековий саміт Європейського Союзу у Брюсселі. Лідери 27 країн ЄС обговорили нові шляхи фінансування оборони і переозброєння на тлі рішення президента Дональда Трампа про дистанціювання США від

європейської безпеки. Ця зустріч була останньою у низці засідань, спрямованих на пошук угоди про припинення вогню в Україні до того, як Штати та Росія нав'яжуть її Києву. «Це переломний момент для Європи – і Україна є частиною нашої європейської сім'ї, – сказала президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн – Європа стоїть перед очевидною і справжньою небезпекою, і тому вона повинна бути у змозі захистити себе, так само, як ми повинні дати можливість Україні захиститися» (tyzhden.ua).

Лідери 26 із 27 держав Євросоюзу на саміті в Брюсселі погодили декларацію на підтримку України. Єдиним главою держави, який не проголосував за це рішення, був прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан. Це означає, що декларація не увійде до офіційних висновків саміту ЄС, але міститиметься в додатках до цих висновків, «твердо підтриманих 26 державами-членами» (radiosvoboda).

Попри це, інші лідери ЄС, включно з прем'єром Словаччини Робертом Фіцо, висловили «рішучу підтримку» Україні. «Не може бути переговорів щодо України без України», – йдеться у спільній заяві ЄС, яка стала відповіддю на намагання Трампа відсторонити Київ від переговорного процесу (slovoidilo).

У декларації міститься підтримка потенційного розміщення миротворців в Україні в межах механізму «Спільної політики безпеки та оборони» (CSDP), за яким Євросоюз бере участь у миротворчих операціях. «У світлі переговорів щодо всеосяжного, справедливого та тривалого миру, Європейський Союз та держави-члени готові надалі сприяти гарантіям безпеки на основі їхніх відповідних компетенцій та можливостей, згідно з міжнародним правом, зокрема шляхом вивчення можливого використання інструментів спільної політики безпеки та оборони (CSDP)», – вказано в документі. 26 із 27 членів Європейської ради підтвердили свою постійну і непохитну підтримку незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів (radiosvoboda).

Окремо у доданому до висновків тексту прописана ситуація щодо транзиту російського газу територією України до Словаччини. «Європейська Рада закликає Комісію, Словаччину та Україну активізувати зусилля щодо пошуку дієвих рішень у питанні транзиту газу, враховуючи при цьому занепокоєння Словаччини» (tyzhden.ua).

Саме ж підсумкове комюніке саміту підтримали 27 лідерів країн ЄС. На сайті Європейської ради йдеться, що Європейський Союз прискорить мобілізацію необхідних інструментів та фінансування для зміцнення безпеки в Європі. «ЄС посилить свою загальну оборонну готовність, зменшить свою стратегічну залежність, усуне критичні прогалини у спроможностях і відповідно зміцнить європейську оборонну технологічну і промислову базу по всьому Союзу, щоб бути в змозі краще постачати обладнання в необхідних кількостях і прискореними темпами», – йдеться в повідомленні (suspilne.media).

Крім того, глави 27 держав Європейського Союзу підтримали ідею Урсули фон дер Ляєн щодо посилення оборонної спроможності ЄС Rearm Europe та пропонують Раді ЄС терміново розглянути можливість залучення 150 мільярдів євро кредитних коштів на оборонні закупівлі. «Метою нового

інструменту є надання можливості нашим країнам-членам придбати необхідні військові засоби, які потім можуть бути надані Україні», – сказала фон дер Ляєн журналістам наприкінці саміту (tyzhden.ua).

Варто також зазначити про необхідність розбудови проєкту «Східний щит», що передбачає посилення оборонної інфраструктури на східному кордоні Європейського Союзу. Польський прем'єр підкреслив, що «Східний щит», першочергово польський проєкт, до якого доєднується все більше держав ЄС, має бути згаданий у висновках Європейської ради як один з пріоритетних. «Те, чого я хотів досягти на цьому етапі, ми вже забезпечили. Висновки (Європейської ради) вже включають «Східний щит» і ширшу ініціативу. Бо йдеться не лише про «Східний щит» як польський проєкт. Фінляндія, країни Балтії і, як я сьогодні обговорював з президентом Румунії, багато інших країн хочуть бути частиною цього великого проєкту – захисту східного кордону Європи», – повідомив Дональд Туск. Туск наголосив, що він «майже впевнений» у тому, що «Східний щит» і захист східного кордону ЄС стали пріоритетами, які вже ніхто не ставить під сумнів. Польський прем'єр також заявив про необхідність розглянути питання про збільшення присутності європейських військ та військ НАТО на кордоні з РФ і Білоруссю. Але наразі проєкт «Східний щит» не поширюється на Україну. Дипломат однієї з ключових держав Євросоюзу повідомив, що «станом на зараз проєкт включає в себе лише держави ЄС», а питання можливого додавання до нього України на порядку денному нині не стоїть (eurointegration).

Серед оцінок екстреного саміту ЄС можна знайти наступні: «Так, вони розробили плани зі зміцнення оборонного сектору ЄС, але – і в короткостроковій перспективі це, можливо, найважливіше – їм не вдалося домовитися про нові зобов'язання, які могли б посилити позиції України в найближчому майбутньому». Перед початком саміту в Брюсселі європейські дипломати висловлювали сподівання, що результатом цієї зустрічі стануть нові зобов'язання, які зміцнять позицію Києва, в той час як адміністрація президента США Дональда Трампа посилює свій тиск. Однак, після переговорів і публічних проявів підтримки на адресу Президента України Володимира Зеленського, підсумкові висновки, узгоджені європейськими лідерами, зосередилися лише на колективних зусиллях щодо обороноздатності блоку (nv.ua). При цьому головне питання, чи зможе ЄС замінити або якось компенсувати припинення військової допомоги та розвідувальних даних з боку США Україні, залишається відкритим. Дискусії щодо оборони ЄС тривали майже 10 годин, протягом яких європейські лідери сперечалися про те, як фінансувати нарощування оборони на 800 млрд євро. Однак переговори щодо України було завершено приблизно за 15 хвилин, повідомив виданню один із дипломатів ЄС. І цим усе сказано (nv.ua).

Видання The New York Times пише, що у певному сенсі, ця зустріч розпочинає нову главу для Європейського Союзу, оскільки створений для сприяння співпраці та миру блок змушений замислитися над своєю роллю у світі, сповненому конфліктів і ворожнечі, навіть серед союзників. «Нагальне питання полягає у тому, чи зможе ЄС з його орієнтованою на консенсус, неповороткою структурою адаптуватися доволі швидко, щоб гарантувати, що

Європа не залишиться позаду, оскільки президент Трамп швидко змінює світовий порядок» (tyzhden.ua).

У документі з висновками, оприлюдненому після зустрічі, йдеться, що досягнення «миру через силу» вимагає від України якнайсильнішої позиції, важливим компонентом якої є власний потужний військовий та оборонний потенціал. І до, і під час, і після завершення війни. Тож Європейський Союз цього року планує надати Україні 30,6 мільярдів євро допомоги, з яких 18 мільярдів євро будуть погашені завдяки коштам, отриманим від конфіскованих російських активів (tyzhden.ua).

Міністр закордонних справ Андрій Сибіга вважає, що саміт Європейської ради, який відбувся у Брюсселі 6 березня, стане поворотним моментом для європейської безпекової архітектури. «Вчора в Брюсселі відчувалося, що ми перейшли на іншу стадію – від консолідації та об'єднання до конкретних дій. Це був важливий саміт Європейської ради, який, мабуть, згодом увійде до підручників історії як поворотний момент для європейської безпекової архітектури», – зазначив міністр ([ukrinform](http://ukrinform.com)).

Екстрений саміт Європейського Союзу у Брюсселі відрізнявся від попередніх самітів тим, що в ньому брали участь всі члени ЄС, а не окремі бажані європейські країни. Він був більше присвячений проблемам обороноздатності Європи, залучення додаткових коштів на військову сферу, адже було затверджено програму «Переозброєння Європи», «Східний щит». Проте Європейський Союз вчергове запевнив у підтримці України.

20 – 21 березня 2025 р. відбувся черговий великий саміт Європейського Союзу. Його фокус був на європейській економіці, оборонній політиці та дистанціюванні від США (news.novyny.live). ЄС на цьому саміті підтвердив свою стратегію «мир через силу», яка спрямована на зміцнення позицій України в умовах війни. Учасники саміту ухвалили рішення підтримувати створення Спеціального трибуналу для притягнення до відповідальності винних у злочинах агресії Росії. Спеціальний трибунал, підтриманий ЄС, призначений для розгляду злочинів агресії Росії проти України. Він має на меті притягти до відповідальності винних у злочинах агресії, забезпечити правосуддя та відновити справедливість у міжнародному правопорядку (censor.net).

У висновках також вітається спільна заява України та США за підсумками переговорів у Саудівській Аравії, що стосувалася припинення вогню, обміну розвідданими та безпекової допомоги (censor.net).

Європейська рада наголосила, що мирний процес має включати гуманітарну допомогу, обмін військовополоненими, звільнення цивільних осіб і повернення викрадених українських дітей. Крім того, ЄС підтвердив наміри надавати Україні регулярну фінансову та військову підтримку, а також сприяти створенню спеціального трибуналу для розгляду злочину агресії проти України (censor.net).

Лідери ЄС також заявили про готовність посилити тиск на Росію шляхом додаткових санкцій та примусового виконання вже ухвалених обмежень. Вони наголосили, що заморожені російські активи залишатимуться такими, доки РФ не припинить війну та не компенсує завданих збитків (censor.net).

Щодо російських активів, то Євросоюз наразі не продовжив дискусію щодо конфіскації заморожених російських активів. Про це свідчить текст висновків саміту ЄС від 20 березня «Відповідно до законодавства ЄС, російські активи повинні залишатися знерухомленими доти, доки Росія не припинить свою агресивну війну проти України і не компенсує їй збитки, завдані цією війною», – йдеться в тексті, ухваленому лідерами країн Євросоюзу. Проти конфіскації понад 200 мільярдів євро суверенних російських активів виступали кілька країн Євросоюзу, аргументуючи свою позицію законодавством ЄС, небезпекою подібного прецеденту для європейської конкурентоспроможності на ринку фінансових послуг, необхідністю підтримувати Україну на відсотки від цих коштів, а також тим, що ця сума є «картою» на мирних переговорах і засобом впливу на Росію ([novynarnia](#)).

Як зазначалось вище, одним із ключових питань було питання безпеки. У висновках Європейської ради, затверджених 20 березня усіма 27 державами-членами ЄС йдеться про те, що Європейський Союз протягом наступних п'яти років має прискорити роботу з посилення власної обороноздатності та віднайти для цього відповідне фінансування.

За п'ять років Євросоюз має рішуче посилити обороноздатність, зокрема, на основі «Білої книги» щодо європейської оборони, йдеться в документі. «На основі своїх висновків від 6 березня 2025 року і в світлі «Білої книги» щодо майбутнього європейської оборони від 19 березня 2025 року Європейська рада закликає прискорити роботу в усіх напрямках з метою рішучого посилення оборонної готовності Європи протягом наступних п'яти років. Вона пропонує Раді і співзаконодавцям швидко просунути роботу над нещодавніми пропозиціями Комісії», – йдеться у тексті висновків ([eurointegration](#)).

«Біла книга з питань європейської оборони – Готовність 2030», яку представили у Брюсселі 19 березня, формує новий підхід до оборони і визначає інвестиційні потреби ЄС. У «Білій книзі» представлені рішення, спрямовані на усунення критичних прогалин у спроможностях і розбудову потужної оборонної промислової бази ([eurointegration](#)).

Єврокомісар з оборони та космосу Андрюс Кубілюс зазначив на пресконференції: «Розвідувальні служби Німеччини й Данії нещодавно публічно оголосили, що, відповідно до їх інформації, Кремль готується випробувати Статтю 5 (Вашингтонського Договору) НАТО до 2030 року. Саме тому нам необхідно отримати дорожню карту готовності до 2030 року. Нам потрібно діяти у цьому напрямку по максимуму. Є чотири головні положення у «Білій книзі», яка має також назву «Готовність 2030». Перш за все, – це сплеск оборонних витрат, створення можливостей для країн членів у досягненні 3,5 % від ВВП у витратах на оборону» ([ua.korrespondent](#)).

Біла книга, як повідомляється, окреслює низку ключових напрямків дій: усунення прогалин у спроможностях із зосередженням на критичних спроможностях, визначених державами-членами; підтримка європейської оборонної промисловості через сукупний попит і збільшення обсягів спільних закупівель; підтримка України шляхом збільшення військової допомоги та поглиблення інтеграції європейської та української оборонної промисловості;

поглиблення загальноєвропейського оборонного ринку, в тому числі шляхом спрощення правил; прискорення трансформації оборони за допомогою революційних інновацій, таких як ШІ та квантові технології; підвищення готовності Європи до найгірших сценаріїв шляхом покращення військової мобільності, накопичення запасів і зміцнення зовнішніх кордонів, зокрема сухопутного кордону з росією та білоруссю; зміцнення партнерства з країнами-однодумцями по всьому світу (unn.ua).

«Біла книга» характеризує Росію як екзистенційну загрозу для Євросоюзу, враховуючи історичний досвід її агресії та поточну політику експансії. Тому навіть після можливого укладання мирної угоди щодо України ЄС має бути готовим стримувати російську агресію. Окрім того, цей документ враховує ще й зміну підходу США до безпеки Європи, підкреслюючи важливість НАТО як основи колективної оборони в регіоні (ua.korrespondent).

У «Білій книзі» один з розділів присвячено Україні, яка вже стала вагомою складовою європейського безпекового простору. Про це заявив єврокомісар з оборони й космосу Андрюс Кубілюс у Німеччині під час представлення цього стратегічного документа. «Окрім всіх пріоритетів, яких ми маємо досягати для зміцнення нашої оборони та спроможностей, для нас пріоритетом є також посилення підтримки України. Це військова допомога – поставки артилерії, боєприпасів, систем протиповітряного захисту, дронів, іншого обладнання, забезпечення тренувань. Це також пряма підтримка для промисловості, доступ до космічних програм ЄС і навіть більше. Саме тому ми запропонували утворити нову, спільну з Україною оперативну групу для координації всіх наших зусиль з підтримки України», – зазначив представник Єврокомісії (ukrinform).

Він наголосив, що представлена лідерам ЄС кредитна програма SAFE (Security Action for Europe) місткістю 150 мільярдів євро надає країнам-членам нові можливості працювати з Україною та підтримувати українську оборонну промисловість. «Від початку повномасштабної війни ми надали Україні близько 50 мільярдів євро військової допомоги – такі цифри близькі до допомоги, що надійшла від Сполучених Штатів. Але якщо рахувати, скільки ми надавали Україні кожного року, наша підтримка буде меншою за 0,1 відсотка від сукупного ВВП. Тож ми можемо і маємо зробити набагато більше. Немає необхідності повторювати, що сьогодні Україна воює та обороняє не лише себе, а й захищає всіх нас», – зауважив Кубілюс (ukrinform).

«Біла книга» передбачає постачання Україні 1,5–2 млн артилерійських систем протиповітряної оборони, продовження навчання українських військових, а також розширення співпраці з українськими оборонними підприємствами. Додатково буде зростати співпраця у військовому фінансуванні ЄС та розширюватимуться логістичні маршрути для доставки зброї та переміщення військ. Адже мають бути задоволені нагальні потреби України на полі бою (ua.korrespondent).

Єврокомісар Андрюс Кубілюс також наголосив, що не випадково один з ключових розділів «Білої книги» присвячено Україні: «Ми не робимо більше жодної відмінності у питаннях безпеки між Європейським Союзом і Україною. І

це дуже важливий крок уперед. Формально ми продовжуємо говорити про український шлях до ЄС, але у деяких питаннях відбувається справжній прорив, особливо у тих сферах, де ми були уражені поточною безпековою кризою» ([ukrinform](#)).

За словами Туска, п'ятирічний термін відповідає аналізу глави НАТО Марка Рютте, який вважає, що саме стільки часу було б в Європі до того, як Росія відновить свої наступальні можливості після втрат в Україні, щоб бути готовою до нападу на Європу. Він чітко дав зрозуміти, що це не означає, що Європа очікує нападу Росії у 2030 році ([espreso.tv](#)).

Що ж, як бачимо, місце України в «Білій книзі» та черговий саміт ЄС засвідчив, що Україна та її обороноздатність стали невід'ємною складовою обороноздатності Європи.

Але черговий саміт ЄС знову продемонстрував також відсутність єдності у прийнятті рішень. Адже Угорщина стала єдиною країною, яка не підтримала документ Європейської Ради, складений за підсумками саміту ЄС щодо України. У підсумковому документі підтверджується підтримка незалежності, суверенітету, територіальної цілісності України й підходу «мир через силу», а також висловлюється готовність посилити тиск на РФ шляхом нових санкцій та заморожування російських активів. Проте у тексті документу йдеться, що його «рішуче підтримали 26 очільників держав або урядів», хоча у складі Євросоюзу наразі 27 держав. Угорщина відмовилася підписати український розділ висновків саміту ЄС, і він буде опублікований як окремий документ за 26 підписами ([glavcom.ua](#)). Президент України Володимир Зеленський заявив, що Європейському Союзу необхідно виробити механізм, який перешкоджатиме окремим особам блокувати важливі для всього континенту рішення. Зеленський розкритикував ситуацію, коли «одна людина» може заблокувати вже узгоджені рішення, назвавши це антиєвропейським підходом. Він закликав Європу знайти механізм, що дозволить уникнути блокування важливих для всього континенту рішень, а також зробити процес ухвалення рішень у ЄС швидшим і гнучкішим ([censor.net](#)).

Тепер варто перейти до питання залежності європейських країн від США у військовій сфері та їх головні проблеми. Адже Президент США Дональд Трамп поставив під сумнів потребу США захищати своїх союзників, які, на його думку, не забезпечують свою оборону достатньою кількістю коштів.

За словами офіційних осіб у військовій сфері, які побажали зберегти анонімність, оборона континенту на передовій, що відчуває брак військ, ППО і боєприпасів, здатна відбивати вторгнення Росії в кращому разі протягом декількох тижнів без участі США, пише Bloomberg. Точні дані про можливості та збройові запаси Європи засекречені, але військові чиновники попереджають, що за екстремальних сценаріїв запаси авіаційних ракет можуть швидко почати виснажуватися. «Боєприпаси можуть закінчитися протягом декількох днів, а ППО не зможе забезпечити достатнє прикриття для наземних операцій». Також підкреслюється, що повне виведення американських військ із країн Європи вважається малоімовірним, однак навіть скорочення присутності США матиме вплив. Континент залежить від Америки в питаннях зв'язку, розвідки та

логістики, а також стратегічного військового керівництва і вогневої потужності (nv.ua).

Наразі виділяють кілька проблем у забезпеченні європейської обороноздатності. Перша з них – фінансова. Європейські країни вже почали збільшувати військові витрати. Наприклад, Польща та Данія оголосили про суттєве підвищення бюджету на оборону, а Європейський Союз ухвалив рішення про розширення фінансування армії поза межами звичайних бюджетних обмежень. Дослідження європейських аналітичних центрів Bruegel та Kiel Institute for the World Economy свідчить, що для заміщення внеску США країни ЄС мають витратити щонайменше 3,5 % свого ВВП на оборону. Наразі лише п'ять із 32 країн-членів НАТО перевищують позначку в 3 %. Крім того, Європі бракує високотехнологічної зброї, якою переважно забезпечують США. Особливо критичними є прогалини в системах протиповітряної оборони, високоточних ракетах і стратегічних транспортних можливостях, таких як військові літаки та супутникові системи (daycom.com.ua). Переозброєння Європи потребуватиме сотні мільярдів євро. Після багатьох років недоінвестування і десятиліть залежності від США для зміцнення безпеки Європі необхідно більше, ніж просто гроші. Заміна всього спектра підтримки, яку надають США – від логістики та розвідки до систем озброєння – може зайняти більше п'яти років (nv.ua).

Друга проблема, яку виділяють, – це наявність достатньої кількості військових. Зазначається, що в Європі є нестача військовослужбовців і техніків, здатних брати участь у високотехнологічній сучасній війні. За останні три десятиліття основні європейські члени НАТО скоротили чисельність діючих військ майже на 50 %. «Крім боездатного персоналу, нестача поширюється і на інтелектуальний потенціал старших офіцерів, планувальників і стратегів» (nv.ua). У Європі зараз близько 2 мільйонів військовослужбовців, але їх недостатньо для швидкого розгортання у випадку військової загрози. Наприклад, за стандартами НАТО, понад 300 тисяч військових мають бути готовими до дій упродовж 30 днів у разі кризи. Проте більшість європейських армій скорочували свої збройні сили останніми десятиліттями, і відновити їх швидко буде вкрай складно (daycom.com.ua). Крім того, проблема полягає у відсутності загального призову в більшості країн Європи. Військовий сектор програє конкуренцію з цивільним ринком праці (daycom.com.ua).

Є також практичні проблеми, пов'язані з кооперацією та взаємозалежністю у НАТО, у тому числі у критично важливих військових сферах. Замінити США автономними європейськими можливостями у короткостроковій перспективі буде складно (glavcom.ua).

Між країнами Європи повинна бути чітка координація. Наприклад, Франція підтримує створення спільної європейської армії, тоді як Німеччина та інші держави вважають, що краще продовжувати співпрацю в межах НАТО. До того ж існує значний поділ між військовими стандартами різних країн, що ускладнює ефективну співпрацю. Якщо Європа дійсно прагне замінити США у питаннях оборони, їй доведеться спростити бюрократичні процедури, об'єднати військові програми і створити єдине командування. Європа має достатньо

ресурсів, щоб створити сильний оборонний союз, але їй бракує часу, координації та політичної волі. Якщо США дійсно скоротять свою участь у НАТО, ЄС доведеться діяти швидко, щоб не залишитися беззахисним перед потенційними загрозами. Чи готова Європа прийняти цей виклик? Відповідь залежатиме від рішень найближчих років (daycom.com.ua).

Тож Європа лишається залежною від США. Тому найближчим часом повного «розлучення» Європи і США у військовій сфері очевидно не буде. Мова може йти про поступовий рух до більшої автономії, як фінансової, так і фізичної, тобто до продовження «співжиття» на нових умовах. Швидкість цього процесу залежатиме від внутрішньополітичних подій у США (glavcom.ua).

Військовий експерт, директор New Geopolitics Research Network Михайло Самусь переконаний, що Європа перед загрозою російської агресії має створити власну архітектуру безпеки за участю України, не сподіваючись на подальшу підтримку США: «Європі слід будувати свою армію та її стратегічні компоненти – протиракетну оборону, далекобійні ракети, стратегічні розвідку, цілевказання, управління. Адже Європа сьогодні не виробляє ані балістичних ракет, ані протиракетних систем, покладаючись на Америку. Також Європі слід створювати свою ядерну доктрину, щоб не залежати від США. Бо як Європа буде стримувати агресивну Росію, якщо американці приберуть не тільки свої війська з Європи, але й ядерну парасольку. Створення стратегічних компонентів є конкретним напрямком співпраці Європи разом з Україною», – вважає Самусь ([ukrinform](http://ukrinform.com)).

Аналітики Консорціуму оборонної інформації наводять такі основні моменти, які можуть допомогти посилити армію Європи: наростити виробництво бронетехніки й артилерії (наприклад, німецька оборонна компанія KNDS Deutschland планує перезапустити вагонобудівний завод під потреби Leopard 2A8 та САУ); розвивати свої БПЛА (Франція у разі потреби може адаптувати автозаводи для цього); створити автономний зв'язок (спільно закупляти відповідну техніку, наприклад, німці запустили проєкт з 256 колісних бронемашин Piranha V для установки на них телекомунікаційної апаратури із великою зоною покриття для Бундесверу); просувати інвестиції в український ОПК за «данською моделлю» для заповнення «вакууму» зі зброєю, тобто фінансування українських оборонних підприємств іноземними урядами (зокрема, західні партнери хочуть отримати власні далекобійні БПЛА-камікадзе з дальністю польоту до 2 тис. км й далі. Україна їх має і могла б масштабувати виробництво для Європи). Тобто загалом без участі США Європі бракує авіації, протиракетної оборони й логістики. Тому для автономності потрібні реформи командування, інвестиції в транспорт, розвідку та озброєння, а також посилення ядерного потенціалу Британії й Франції. Безперечно, що залучення України до цієї нової моделі могло б прискорити процес і зробити оборону континенту значно сильнішою (espresso.tv).

Голова Європарламенту Роберта Меццола впевнено заявила, що Європа буде готова самотійно протистояти загрозам з боку Китаю чи Росії, якщо США вирішать зменшити свій внесок у колективну безпеку. За її словами, в останні роки Європейський Союз збільшив спільні оборонні витрати на 30 % і досяг

значного прогресу в питаннях спільних оборонних закупівель та розширення виробництва боєприпасів. «Через Європейський оборонний фонд ми підтримуємо держави-члени у розробці інноваційних та сумісних оборонних технологій і техніки», – наголосила голова Європарламенту (unian.ua).

Експерт Олександр Леонов звернув увагу на заяви європейських лідерів, зокрема Дональда Туска, щодо необхідності посилення обороноздатності Європи. Лідер Польщі наголосив, що Європа є серйозною військовою силою і здатна захистити себе. «Це важливий акцент, адже переконання, що без США Європа беззахисна, є хибним. Тим більше, що Велика Британія та Франція мають власний ядерний потенціал, який, хоч і поступається американському, залишається серйозним стримувальним чинником», – додав Леонов ([ukrinform](http://ukrinform.com)).

Більшість експертів вважають, що Європа не готова на даному етапі забезпечити безпеку без підтримки США і НАТО. Хоча деякі європейські політики стверджують, що Європа не є беззахисною і спроможна себе захистити.

Залишається ще одне питання, яке вже частково згадувалось вище, – спроможність європейських країн самостійно підтримувати Україну. Адже європейська підтримка є критично важливою у випадку блокування допомоги з боку США. Серед експертів та онлайн ЗМІ панує думка, що Європа поки що не готова самостійно підтримувати Україну. Євген Магда, виконавчий директор Інституту світової політики, зазначив, що витрати США на оборону перевищують разом узяті військові бюджети країн ЄС. Він зауважив: «Через низку причин Європа не здатна без США забезпечити сталий мир в Україні. У європейських країн немає грошей на військову допомогу для України. Слід зазначити, що сукупно військові бюджети європейських країн набагато менші, ніж у Сполучених Штатах. По-друге, механізм ухвалення рішень в Європейському Союзі є таким, що домовитися майже 30 країнам про якісь конкретні кроки, буде дуже складно» (espreso.tv).

Вже згаданий експерт Олександр Леонов підмітив, що європейські лідери на саміті 2 березня у Лондоні фактично закликали Зеленського активізувати контакти з Трампом та відновити переговори щодо військової допомоги. «Це свідчить і про те, що Європа поки не готова повністю компенсувати підтримку, яку надавав Вашингтон. Деякі критично важливі елементи – такі як ракети для Patriot чи розвіддані – залишаються незамінними», – коментує експерт. Проте, на його думку, певні можливості для компенсації все ж існують. Європа може звернутися до альтернативних постачальників, таких як Південна Корея. Тим не менш, європейські країни не здатні поки замінити американську допомогу, тому стратегічного уявлення як діяти в умовах ускладнення відносин між Києвом і Вашингтоном, поки що в Європі немає», – каже експерт ([ukrinform](http://ukrinform.com)).

Дипломати у Брюсселі після повідомлень американських ЗМІ про рішення президента США Дональда Трампа від 3 березня тимчасово призупинити військове фінансування України означили, що «Це момент Європи». Чи виявиться це правдою, ще належить з'ясувати. Окрім риторики, ключове питання полягає в тому, чи має Європа політичну волю повністю компенсувати тривале заморожування витрат США на Україну. Поки що це

питання залишається без відповіді. НАТО очікує на подальші подробиці від Вашингтона, перш ніж робити будь-які офіційні заяви. Дипломати з альянсу повідомили, що слід звернути увагу на те, чи можуть європейські союзники все ще купувати американську зброю і передавати її Україні. Як зазначив один з дипломатів: «Європі зараз просто не вистачає власних поставок, але якщо вона все ще може отримати американську зброю і боєприпаси, то все може бути добре». Коли голова Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн рано-вранці 4 березня звернулася до ЗМІ, щоб представити свої пропозиції щодо збільшення європейських оборонних витрат і військової допомоги Україні, вона уникала будь-яких згадок про рішення США ([radiosvoboda](http://radiosvoboda.com)).

Отже, розглянувши останні саміти європейських країн та оцінки експертів, можна зробити кілька висновків. По-перше, Європа остаточно заявляє про себе як важливого учасника переговорного процесу та гаранта забезпечення миру та безпеки в Україні, ініціюючи створення «коаліції охочих». По-друге, вона остаточно переорієнтовується на посилення власної обороноздатності та самостійності, про що свідчать схвалення оборонних програм, зокрема «Rearm Europe», «Біла книга». По-третє, Україна стає інтегрованим учасником забезпечення європейської безпеки. По-четверте, хоча Європа і має потенціал, але станом на зараз не може лишатись без допомоги США. Для цього потрібно ще вирішити низку проблем. По-п'яте, Європа на сьогодні не є готовою надавати підтримку Україні за умов припинення надання допомоги з боку США. Але все буде залежати від ефективності впровадження прийнятих рішень.